

Regionale visie op onbegrepen gedrag

Wij beschouwen onbegrepen gedrag als een containerbegrip voor gedrag dat buiten 'het normaal' valt in onze samenleving – het kan een veiligheidsvraagstuk zijn, een zorgvraag en soms ook een huisvestingsprobleem of voortkomen uit financiële problematiek, of een lichtverstandelijke beperking. Stigmatisering van mensen met onbegrepen gedrag als gevaarlijk of psychisch kan leiden tot het melden bij de politie of een te snelle opschaling richting de (o)ggz. De term 'onbegrepen' laat ruimte voor een brede en open interpretatie: het nodigt uit om de ander te proberen te begrijpen en plaatst individueel gedrag in een maatschappelijke context.

Het Lumenpanel (2024 en 2025) benadrukt het belang om zowel ervaringskennis als ervaringsdeskundigheid structureel een rol te geven in de aanpak van onbegrepen gedrag. Dit geluid horen we ook van KernKracht. Ervaringsdeskundigen benadrukken de ervaringen van verwardheid, ontwrichting en niet-begrepen worden door professionals en omstanders, maar ook door naasten. Ook burens voelen zich vaak niet gehoord door professionals over de zorgen die ze hebben of de overlast die ze ervaren van bewoners met onbegrepen gedrag (Lucas e.a., 2025). Onbegrepen gedrag is vaak tijdelijk: mensen vertonen gedurende een bepaalde periode, vaak in een crisis, onbegrepen gedrag, maar gedragen zich buiten de crisis om als ieder ander.

Wat voor anderen vreemd of storend lijkt, kan voor iemand zelf een logische reactie zijn op een moeilijke situatie. Het stigma en de negatieve beeldvorming over onbegrepen gedrag als gek of verward vergroten dit gevoel. Karlijn Roex, socioloog en ervaringsdeskundige, beschrijft in haar boek *Verwarde Staat* (2019) hoe snel afwijkend gedrag wordt geproblematiseerd, geïnstitutionaliseerd en uiteindelijk gecriminaliseerd. Vanuit haar eigen ervaringen benadrukt zij hoe stigmatiserend de term 'verward' werkt en hoe belangrijk het is om mensen niet te reduceren tot hun symptomen maar hen te blijven zien als volwaardige burgers. Veel mensen die ervaring hebben met het onbegrepen zijn, hebben zich ook buitengesloten ervaren: “mensen lopen met een grote boog om me heen” (Lumen panel maart 2024). Niet altijd zijn zij de grip op hun leven kwijt, al lijkt dat voor buitenstaander soms wel zo.

Onbegrepen gedrag kan verontrustend en beangstigend zijn voor omstanders en naasten, die op hun beurt het gevoel kunnen hebben grip te verliezen. Mensen die vanwege van onbegrepen gedrag in contact komen met politie of BOA's, een crisisdienst, woningcorporaties of andere organisaties (al dan niet met een E33 of zorg of overlastmelding) geven aan 'niet gehoord te worden' of 'tussen wal en schip te vallen'. Er ontbreekt kennis over en aanpak voor wat deze mensen zelf als helpend ervaren of zeggen nodig te hebben na zo'n melding.